

nagyon gyakoriak a valószínűleg helyi stílus sajátosságokat képviselő peremszéli különböző mintájú bekarcolások.

Egyéb leletek közül említést érdemel két kettős csonka kúp alakú orsógomb, melyek a késő avar kor temetőinek, telepeinek jellemző leletei. Az egyetlen sárgás orsókorongnak, a csonteszközöknek, fenőköveknek, egy agyagnehezék töredéknek, malom- és őrlőköveknek, egy vaslemezcsekének nincs pontos datáló értéke. Két gödörben egy-egy szilikátos salakdarab és egy vasolvadék volt, néhány gödörben nagyméretű tapasztásokat is találtunk.

A leletanyag a szentendrei Ferenczy Múzeum gyűjteményébe került.

Munkatárs: Sáfár Pál rajzoló, Sima Gábor technikus.

REPISZKY TAMÁS

53. Budapest, I. Bécsi kapu előtere

Kk, Tö, Kú

2004. augusztus 6-án megroggyant az úttest a Bécsi kaputól É-ra, attól 5 m-re. A veszély-elhárítási munkák során ráastak a horpadásra, aminek során lehetőség nyílt a terület régészeti megfigyelésére. Az úttest egy igen nagyméretű téglából épített, enyhe ívelésű hevederív részleges beomlása miatt süllyedt meg. A boltozat É felől a sziklára, D felől egy 1 m széles és 1,5 m magas vegyes falazatra támaszkodott. A falat a téglabélyegek alapján („CI”) a 18. század közepére lehet datálni. Valószínűleg összefüggésben van az újkori kapuszerkezetel. Az ív alatt, a 1,5×2 méteresre bővített szondaárokban egy egységes betöltésű (laza, barna, köves, törmelékes, szemetes réteg) objektumot találtunk, földjéből 16. század közepi (főként magyar, néhány török) kerámia került elő. A vastag réteg alatt egy vékonyabb (szürkésbarna, homokos, iszapos) réteg feküdt, amely közvetlenül a D felé lépcsősen mélyülő altalajt borította. A szondaárok K-i felén egy késő középkori, kavicsos mészhabarccsal szilárdított törtköves, rakott fal húzódtott. Feltételezhető, hogy mind a fal, mind a rétegek a késő középkori kapuszerkezet részei voltak.

BENDA JUDIT

54. Budapest, I. Bérc utca 4/a, 4/b, 8.

B, LT, Tö

2004. március 21. és április 23. között próbaásatást végeztem a Gellérthegy É-i oldalán az 5319/3, 5332, 5333 helyrajzi számú telkek területén. A próbaásatással érintett terület a kelta sánctól É-ra, tehát a sánc külső oldalán helyezkedik el. Célja a gellérthegyi késő bronzkori és La Tène-kori település kiterjedésének, É-i határának a megállapítása volt, és telkenként kb. 150 m² terület feltárására irányult.

Bérc u. 8.: A sánctól legtávolabb eső telken az eredeti sziklafelszín bolygatatlan volt, és felette 35–48 cm vastag humuszréteg feküdt. A telek É-i felén lévő kuta-

tóárkokban kevés újkori (török?) kerámiaanyag került elő a humuszrétegben, régészeti objektumot nem találtunk, csak egy ismeretlen korú temető É-D-i tájolású sírgödreinek a sziklába vájt maradványait (semmilyen lelet nem volt bennük). A telek magasabban fekvő, déli harmadában a sziklafelszín feletti rétegben kevés késő bronzkori, La Tène-kori és újkori (török?) kerámiaanyag került elő, valamint egy késő bronzkori és egy La Tène-kori gödör kevés kerámiával. Ez a telekrész fekvését tekintve a citadella körüli platóhoz kapcsolható, és az őskori település szélét világosan jelzi. A feltárt terület nagysága: összesen 185 m².

Bérc u. 4/b: A sánc külső oldalán, attól kb. 35–40 m távolságra lévő telken a telek K-i sávját kivéve, az eredeti sziklafelszín is bolygatott volt, nemcsak a felette lévő humuszréteg. A kutatóárkokban a köves altalajon legújabb kori mázas edénytöredékek és építési törmelék feküdt, a fölötte lévő 178–245 cm vastag humuszrétegben pedig legújabb kori edénytöredékek társaságában késő bronzkori, La Tène-kori és újkori (török?) kerámiaanyag, töredékes kelta vaskések kerültek elő. A kutatóárkokkal feltárt terület nagysága összesen 114,5 m². Az előzetes geológiai fúrások eredményével ellentétben itt a sziklás altalaj nem 50–60 cm, hanem 178–210 cm mélységben volt. A telken talált leletanyag, annak stratigráfiai helyzete és feltételezett eredete alapján ítélve a telek a gellérthegyi késő bronzkori és kelta magaslati telep része volt.

Bérc u. 4/a: A telek a sánc külső oldalán, a sánc lábától mindössze 25–30 m távolságra van. Déli felén a bolygatatlan sziklafelszín borító humuszrétegben kevés késő bronzkori, kelta és újkori (török?) kerámiaanyag volt, É-i felén viszont kerámiaanyaggal jól datálható kelta gödrök kerültek elő, valamint É-D-i tájolású, sziklába mélyedő sírgödrök. Ezek egyikében emberi combcsont töredéke, valamint vas koporsókapocs és török(?) rézcsat volt. A kutatóárkokkal feltárt terület összesen 165,5 m². A telek területe része volt a kelta oppidumnak.

MARÁZ BORBÁLA

55. Budapest, I. Budavári palota déli rondella

Tö

A BTM Középkori osztálya 2004. november 3–16. között megelőző feltárást végzett a régészetileg védett ún. Nagyrondella területén.

A feltárási terület középső, az út kanyarulata által körülölelt részén lehámoztuk a 30–50 cm vastag termőtalajréteget. Alatta a területészaki részében előbukkant az a török kori, nagyköves útmaradvány, melyet már a Gerevich-féle ásások során észleltek. (Sajnos ennek részletes dokumentálása a BTM Adattárban nem lelhető fel.) Közvetlen közelében, kissé délebbre a felület igen erősen bolygatott volt. Kissé nyugatabbra feltártuk a rondellát megelőző déli védmű egyik falát. Ennek az 1,4–1,5 m vastag, jó megtartású

falazatnak mind a délebbi, mind az északabbi szakasza előkerült már Gerevich Tibor ásatása idején; középső része azonban csak most került napvilágra, így ennek nyomvonalát immár végre teljes hosszában ismerjük. Az általunk feltárt szakasz északi vége sajnos roncsolt. Délebbre viszont a falkorona alig valamivel a lefejtett humusz alatt megközelítőleg azonos, de dél felé enyhén lejtő szinten követhető, s csak déli vége húz valamivel mélyebbre.

A fal keleti és nyugati oldalán, nagyjából a falkorona szintjében kisebb-nagyobb foltokban vöröses, égett felületek mutatkoztak. Mivel ezek hozzávetőleg a török útfelülettel is egy szintben, ill. kissé az alatt helyezkednek el, feltehető, hogy valamely török kori pusztulási szintet jelzik számunkra. Mivel azonban a megszabott feltérési mélység alá nem mehettünk, az égett foltok felületéről pedig leletanyag nem került elő, ezek koráról bizonyosat nem állíthatunk.

A középső felülettől keletre, közel a rondella kaputornyához, egy mintegy 1×1 m-es szonda keleti részében viszonylag csekély mélységben előtűnt a rondellát megelőző védmű másik fala is. Értékelhető lelet mindössze egy török kori talpas tál töredéke volt.

A kanyarodó úttól északra lévő, beépítésre és így feltérésre váró területsávban egy munkagödörben a humusz alatt közvetlenül jelentkezett a nyugatabbi fal koronája, majd viszonylag igen csekély mélységben már a fal alapozása bukkant elő. Ez nyilván annyit jelent, hogy az eredeti terepszint jóval magasabban lehetett. A fal mellett, a felszín alatt köves omladékréteg mutatkozott, közvetlenül ez alatt a márga altalajt találtuk.

MAGYAR KÁROLY

56. Budapest, I. Fiáth János utca 14.

Tő

2003. október 27. – november 7., valamint 2004. január 6. – február 14. között feltérést végeztünk a telken. A gépi úton eltávolított vastag, modern síttes réteg alatt egy sárga, agyagos, márgás feltöltési réteget találtunk. Ez a réteg a hegyoldal felé vastagodott, alatta egy, a márgás altalajba mélyített, nagyjából 15 m széles, árokszerű beásás húzódott. Az „árokban” 40–120 cm vastag, szerves, leiszapolódott réteg feküdt, benne török kori kerámiákkal és vas ágyúgolyódarabokkal. A szerves, barna réteg a telek É-i felén is megtalálható volt, de már csak igen vékonyan (5 cm). Itt egy erőteljes nyesést figyeltünk meg, melynek során az eredeti rétegeket eltávolították a felszínről. A felületbe ásva két, párhuzamosan futó, V-alakú, csatornaszerű beásást bontottunk ki, melyek valószínűleg esővíz-elvezetőként működtek. A megfigyelt jelenségeket a leletanyag alapján a török kor végére lehet datálni. Feltehetőleg az 1686-os, Buda visszafoglalásáért folyó ostromkor történhetek ezek a földmunkák, hogy a csapatok felvonulását megkönnyítsék.

BENDA JUDIT

57. Budapest, I. Fortuna utca 14.

Kő

2004. január 28. és március 1. között régészeti megfigyelést és leletmentést végeztünk az épület udvarán. A kivitelezés során az udvar északi oldalán teljes hosszúságban K–Ny-i irányú 2 m széles és 1,5 m mélységű közműárkot húztak, melynek végén 4×3 m alapterületű alapozást ástak ki. Az udvar ÉK-i sarkában a jelenlegi helyreállított késő középkori kerítésfal előtt 120 cm mélységben középkori helyiség ÉNy-i sarka, északi és nyugati falmaradványa került elő. A törtköves mészkő falsarok iránya eltért a kerítésfalétól. A jelenlegi beépítéshez képest ferde húzódó falsarok déli vége 30 cm-re kinyúlt a jelenlegi telekhatár alól. Feltehetően egy korábbi telekbeépítés maradványa került a felszínre. Az árok közepén, a kerítéstől keletre 80–100 cm vastag É–D-i irányú középkori mészkőfal nyoma mutatkozott. A fal teteje egész magasan a mai járószint alatt 20 cm-re húzódott. Kötőanyaga erősen meszes, nagy szemű kavicsos habarcs. Az árok nyugati végén a jelenlegi épület udvari homlokzati síkja előtt 110 cm széles, néhol tégladarabokkal kiegészített pillérmaradvány került napvilágra, melyhez keleti irányban 125 cm hosszan mészkőfal csatlakozott. Mivel a fal keleti végét második világháborús bombatölcsér zárta le, így sem funkciójáról, sem pedig irányáról semmilyen adatot nem ismerünk. Közvetlenül a lakóház udvari homlokzata előtt egy sziklagödör maradványa és a jelenlegi lakóház síkjától eltérő irányú, középkori fal mutatkozott. A terület északnyugati végén egy szemétdöbörből 15–16. századi edénytöredék került napvilágra.

ZÁDOR JUDIT

58. Budapest, I. Fő utca 30–32.

B?, Rő, Kő

2004. július 15–22. között leletmentő ásatást végeztünk a Szent Erzsébetről elnevezett kapucinus templom és kolostor mögött álló barokk melléképülettől (egykor könyvtár és présház) délre, a barokk pince felett, és ettől délre. A régészeti munka megkezdése előtt kimarkoltak egy nagy részt az eredeti rézsűből, ezáltal megsemmisítve a rétegsor nagy részét. A történelem miatt nemcsak a barokk pince fölött folytattuk a leletmentést, hanem a „megmaradt” rétegsorban is. A terület nyesése során a sárga, márgás, agyagos „altalaj” tűnt elő. Ez azonban – mivel a felület a pince déli falának vonalában hirtelen véget ért – azt jelentette, hogy a 18. századi pince ásott és nem fűrt pince. A megépítése után az átforgatott altalajt visszatöltötték a téglaboltozat fölé. A pincétől D-re feltárt rétegsor: az újkori rétegek alatt késő középkori (16–17. század), majd kora középkori (13–14. század) réteg húzódott. Ez alatt egy vastag római kori réteg, ez alatt pedig őskori (bronzkori?) réteg feküdt. A két középkori rétegbe ásva egy K–Ny-i irányú, középkori falcsontot találtunk (alapozás alja). A római kori rétegben kavicsokkal kirakott sütőfelület volt, amit vastag hamuréteg borított.